

Endre Kukorelly (Maďarsko)

Básník, spisovatel, redaktor, ročník 1951, na univerzitě ELTE v Budapešti vystudoval historii a knihovnictví. Pracoval jako redaktor a vedoucí rubriky v několika významných literárních časopisech a nakladatelstvích, od 80. let se aktivně podílel maďarském literárním životě. Ano, byl také zakládajícím redaktorem listu *84-es kijarat (84. východ)*, s jeho jménem je spojen vznik mnoha významných literárních uskupení. Od roku 1993 vyučuje kreativní psaní. Dosud vydal 27 sbírek, nejnovější sbírka *Cé cé cé pé avagy Lassúdad haladás a kommunizmus felé (Cé cé cé pé neboli Pomaloučku kráčíme ke komunismu)* vyšla v roce 2019. Ve svých textech humorným tónem předkládá směšnost a nesmyslnost každodenních, rutinních a jednoduchých životních situací. Jeho kruciální téma je dětství, dětství ve 3. patře na pavlači činžáku v VI. obvodu jeho rodné Budapešti. Čas je precizně determinován fotbalovými tréninky, prázdninami na rodinné chatě, výměnným studentským programem v NDR, ale také s dobou dospělosti, vojenskou službou, univerzitou, první prací, zážitky ze špitálu, prvními láskami a obyčejným prožitkem života v centru maďarské metropole.

ukázku přeložila Adéla Gálová

Pro nás, pro Maďary

Kulatý kostel v Balatonfüredu postavil mistr stavitel József Rigler v letech 1841-1846 podle návrhu Antala Furmanna. Kameníci: Birkmayer a Kugler, pendantivy jsou dílem Ference Buchera, sousoší čtyř evangelistů má na svědomí Henrietta Kaerling. Truhlář je Karel Sturm.

„Po mnoha dohadech o naší politické situaci jsme se konečně smluvili, že pro nás pro Maďary není jiné volby, nežli naříkati, platiti a modliti se.“
István Széchenyi: Deník. Zápis z 1. června 1823

„Je-li národ skutečně vyspělý, měl by vážit vlastní zásluhy uměřeně. Pakliže je doopravdy životaschopný, měl by se dokonce naučit na ně nebrat zřetel, na všechno, co se bezprostředně nedotýká jeho aktuální existence a toho, jak ji utváří, by pak měl pohlížet s bezpodmínečnou domýšlivostí.“
Witold Gombrowicz: Deník.

Co by se stalo, zeptal se mě jednou kdosi při rozhovoru, kdyby Maďarsko jednoho dne, jen tak ryc pic bum, zmizelo ze zemského povrchu. A jestli by si toho svět vůbec všiml atd. Nemám páru, řekl jsem bez rozmyšlení, na to moje fantazie nestačí. Maďarsko samozřejmě nezmizí, a kdyby zmizelo, zmizela by i zeměkoule en bloc. Nezbyl by tudíž nikdo, kdo by něco takového postřehl, odvětil jsem, neboť, abych citoval Gombrowicze, „mám v sobě jistý pocit studu, jenž mi nedovoluje napsat přesně to, co se ode mě očekává“. Je to mimochodem typicky maďarský dotaz, s tragicko-melodramatickým vý/důrazem, poznávám nás v něm, ačkoli – znovu

Gombrowicz – „nejsem zrovna příznivcem toho, reprezentovat kohokoli krom sebe samého, tuto reprezentativní roli nám však koneckonců přiděluje, i proti naší vůli, svět“. Koho by zmizení Maďarska rozlítostnilo, respektive vyloženě potěšilo atd. Nelitoval by absolutně nikdo, ani by se nikdo nerozradostnil; nikdo by neřekl ani popel. Kdyby ovšem zmizení Maďarska znamenalo seriózní příslib, to by už byla jiná. Litovalo by 75 % Maďarů, 75 % Malé Dohody by se radovalo. Dobré místo, tohle Maďarsko, jako kytička na klobouku Páně. Kdysi dávno omývalo jeho břehy bezpočet moří, dneska kde nic, tu nic – kdyby se tudíž mořská hladina zdvihla o slibovaných pár (centi?)metrů, až k nám by stejně nedosáhla. Jak víme, nic se zvedat nebude, katastrofické scénáře nejsou než jeden velký hoax jejich předkladatelů z kategorie typické levičácké licence.

Relativně vyspělý stát, vysoká kultura, solidní životní standard, totálně pěkné ženské, kontinentální podnebí, voda i bory v cajku. Romantické dějiny. V nejdůležitější (mužské) hře, jež může ze všech nejspíš sloužit za model kompetitivním/kooperativním životním strategiím jsme si kdysi vedli nepoměrně dobře, a to už něco znamená – přestože k dnešnímu dni už se stav fotbalu srovnal: nepoměrnosti se vyrovnávají. Anebo taky ne, vždyť básník János Arany nikdy nepronikl do světového literárního kánonu. To je nepoměr. Nepoměrný je i celomaďarský feeling Jsme Tak Sami, Maďarsko totiž nejenže bylo, nýbrž taky bude, nemluvě o tom, že je.

Středně veliký balíček. Z poměrného hlediska je jeho váha oproti jeho rozměrům nepopíratelně vyšší. Jeho obsah tvoří stabilizovaná, více či méně proměnlivá množina cenného i efemérního zboží. Proměnlivost dopadá nejvíc na nás, jakož i na ty mimo nás, na ty snad dokonce nejvíc. Dunaj je stálý a proměnlivý, Balaton taktéž. Šoproň, Pětikostelí, Bratislava a Sfântu Gheorghe taktéž. Najdeme tu držkování na všechno a všechny, sebevražedný pesimismus, sebevražednou statistiku, vinné odrůdy i lidová stavení s valbovou střechou. Kdyby někdo z balíčku vyřadil Sopron podobně, jako se to stalo s (rumunským?) Sfântu Gheorghe, byla by, považte, Šoproň vyřazená. Stejně jako Sfântu Gheorghe (Sepsiszentgyörgy?). Lépe snad říct přeřazená než vyřazená. Existuje totiž i takříkajíc virtuální Maďar(sko), jehož balíček obsahuje vše starodávně maďarské, ale pozor!, komplet se vším všudy: takže i se starodávným Alžbětiným mostem, starodávnou kupolí královského hradu – mnohem pěknější, než je ta současná – s hradem z časů krále Zikmunda a taky Matyáše, s prvorepublikovými herci Gyulou Kabosem a Gyulou Csortosem, s fešnými superinflačními bankovkami v hodnotě deseti miliard pengő, s bitvou u Moháče a s bitvou u Varny, s kmenovým vůdcem Töhötömem Tasem-Hubou, s dětským hrdinou Kolnaym z Chlapců z Pavelské ulice a s mladým Istvánem Széchenyim, jenž si v roce 1814 zapisoval německy do deníčku takovéhle věci: „Fakt, že pocházím z nefalšované rasy hunské, bohatě dokládá i to, že ani vprostřed nejkrásnějších švýcarských Alp či nejbujnějších údolích i krajích Taliánska nejsem schopen žiti ani cítiti natolik zapáleně, nadšeně a horlivě, jako v pustách a nížinách vlastní patrie.“

Maďarsko existuje bez ohledu na to, zda víme, či ne, kde se nachází obec Beregsom (hned

vedle Beregova: kde je ale Beregovo?), kde leží Szamosköz (v nížině mezi Tiszou, Szamosem a maramurešským horstvem), i bez ohledu na to, zda známe humanistu Zamosia, jemuž sedmihradská katastrofa asociovala – maďarsky – následující: „Každému bylo toliko na vlastní prospěch mysliti, aniž komu připadlo na mysl blaho obecné.“ Tohle se nezměnilo.

Všechno ostatní ano. Zikmund a Ondřej Báthoryové, Giorgio Basta i valašský kníže Michal, tamní kancléř Farkas Kovacsóczy, baron István Jósika, velitel Moses Székely i urozený povstalec Štěpán Bočkaj, císař Rudolf i sultán Ahmed I., papež Klement VII i perský šáh Abbás, Gábor Bethlen i hrabě István Illésházy, Heřman Russworm, hrabě Belgioioso, István Magyari i Péter Pázmány – ať už jsou aktuální nebo ne, ať už o nich člověk slyšel nebo neslyšel, tihle všichni jsou součástí Maďarského Balíčku. Vlečeme si ho s sebou. Připomíná dámskou kabelku, která skrývá bůhvíco. Vysloveně pěkná baba stojí v davu – vážně trochu osamělá – a s výrazem zoufalství se přehrabuje v tašce. Vždycky když něco vyloví, vytáhne s tím i něco dalšího. A ulpí to na ní. Lpíme na sobě. Nevím, proč Maďaři odhazují jen tak na ulici, co jim přijde zrovna pod ruku. Proč odhazují svoje životy. Odkud si myslí, že je vyhazují. Mají snad vážně za to, že jim přišly jen tak pod ruku? Nevím, proč náš lid neustále tvrdí – tedy až na chvíle, kdy k tomu má skutečně důvod – že je všechno (tak) špatně (jak to je). K čemu je mu to neustálé bučení, nervy, rozladěnost? „Nic nemaří lidskou společnost a život veřejný tolik, jako urputná obrana víry jen zdánlivě pravé (...); neubírají se směrem kýženým, nýbrž tam, kam zrovna míří dav, následujícíce zbloudilé procesí před sebou na způsob ovcí,“ – tolik Szamosközy, latinsky. Urputný život veřejný je to, co se dnes odehrává, je to to, co se inteligenci nepozdávalo už přes 400(0) lety. Vzájemně se mořící Maďaři, 2 Maďaři založí 3 politické strany atd., fňuk.

Fňukání. Nikoli obyčejná stížnost, nýbrž celá jedna ufňukaná kultura, kompenzovaná tolika a tolika olympijskými zlatými a Nobelisty, až to člověku hrne krev do tváře. Tak tohle bychom si mohli klidně odpustit. To my si neodpustíme. Kdyby někdo vynášel do nebes tímhle tónem vlastní rodinu, šlo by o pořádné faux-pas. Chlubí se a přitom lamentují, namísto aby si užívali např., že je jaro (léto atd.), jsou přesvědčeni, že všechno zlé tu pochází výhradně od ostatních, odněkud shůry, nejspíš protože ti v čele jsou blbci/ sebranka. Netuší snad, že to nejsou oni, komu stojí „vrchnost“ v čele? Nýbrž že to jsou záležitosti; že oni nejsou ničím jiným než pověřenými zaměstnanci, kteří tu jsou proto, aby prosazovali věci lidu? Nevědí, že onen vpravdě nedůstojný – svou povahou nakonec doopravdy sluhovský – boj tu neběží o jen tak nějakou obecnou moc, nýbrž zcela konkrétně o tu výkonnou? Že nejde o to, fandit s nimi nebo proti nim, plácet rukama na jejich nevysvětlitelných shromážděních, spílat jim do lumpů anebo je zbožšťovat, ale mnohem spíš o to, aby jim člověk nevěnoval zvláštní pozornost? Tu a tam jim zkontrolovat kapsy, jestli si do nich něco nenacpali, vlítnout na ně, když dělají v kuchyni moc velký brajgl? A tak dále, už mě to nudí. Maďaři, odpusťte si (to).

Radost, sebeúcta, žádné kyselé ksichty! „Věc se má tak, že (polský hudební skladatel) a (polský básník) neslouží k ničemu jinému, než aby trochu zdůraznili vaši vlastní malost – vždyť tu tančíte jeden (polský) tanec za druhým, nevlídné cizině pod nosem, v dětinsky naivní představě, že to snad posílí vaše oslabené sebevědomí, že se díky tomu zvýznamníte.“ Tolik Gombrowicz. Škoda, že nejsem díkybohu Polák.